

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla covid-19 -epidemian johdosta väliaikaisesti sovellettavia menettelyjä koskeviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla covid-19 -epidemian johdosta väliaikaisesti sovellettavia menettelyjä koskeviksi laeiksi (HE 48/2020 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Susanna Paakkola, maa- ja metsätalousministeriö (etäkuuleminen)

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- Maanmittauslaitos
- Suomen metsäkeskus
- Suomen riistakeskus
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Paliskuntain yhdistys
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry
- Kalatalouden Keskusliitto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lait eräistä maa-, metsä-, kala- ja porotalouden sekä maa-seudun kehittämisen tukiin covid-19 -epidemian johdosta sovellettavista väliaikaisista menettelyistä sekä yhteismetsälaissa ja yhteisaluelaissa tarkoitettujen osakaskuntien kokousten sekä eräiden poronhoitolaissa tarkoitettujen kokousten väliaikaisesta järjestämisestä. Ensin mainitun lakiehdotuksen tavoitteena on mahdollistaa tukien kohteena olevan toimenpiteen, työn tai hankkeen määrääjän jatkaminen poikkeuksellisista olosuhteista johtuen sekä tukien maksaminen nopeammassa tahdissa ylimääräisin maksuerin tai ennakoon. Jälkimmäisen lakiehdotuksen sisältönä olisi sallia kokousten järjestäminen sähköisesti niissäkin tilanteissa, joissa osakaskuntien ohjesäännöt tai säännöt taikka paliskuntien tai Paliskuntain yhdistyksen säännöt eivät tätä mahdollista.

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2020 vp

Lisäksi esitykseen sisältyvät lakiehdotukset kiinteistönmuodostamislain mukaisen toimituskouksen järjestämisessä sovellettavista väliaikaisista menettelyistä, kalastuslain väliaikaisesta muuttamisesta ja metsästyslain väliaikaisesta muuttamisesta. Kiinteistönmuodostamistoimituksissa sallittaisiin sähköisten kokousten järjestäminen kiinteistönmuodostamislaita poiketen. Kalastuslaissa tarkoitetun ensimmäisen käyttö- ja hoitosuunnitelman laatimiselle säädetty määräaika jatkettaisiin vuodella. Metsästyslakia muutettaisiin siten, että tammikuun 1 päivänä 2017 tai sen jälkeen mutta viimeistään heinäkuun 31 päivänä 2018 suoritetusta ampumakoikeesta annettu ampumakoetodistuksen voimassaoloa pidennettäisiin heinäkuun 2021 loppuun.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Maa-, metsä-, kala- ja porotalouden sekä maaseudun kehittämisen tukiin covid-19 -epidemian johdosta sovellettavista väliaikaisista menettelyistä ja yhteismetsälaissa ja yhteisaluelaissa tarkoitetun osakaskunnan kokouksen sekä eräiden poronhoitolaissa tarkoitettujen kokousten väliaikaisesta järjestämisestä sekä kiinteistönmuodostamislain mukaisen toimituskokouksen järjestämisessä sovellettavista väliaikaisista menettelyistä annettavien lakien voimassaolo jatkuisi vuoden 2020 loppuun. Kalastuslain 130 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annettavan lain voimassaolo kuitenkin päättyisi vuoden 2021 lopussa ja metsästyslain 21 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annettavan lain heinäkuun 2021 loppuun.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Valiokunta toteaa, että esityksessä ehdotetaan säädettäväksi väliaikaisista menettelyistä, joilla helpotetaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tuen saajien, osakaskuntien, paliskuntien, kalatalousalueiden, riistanhoitoyhdistysten ja metsästysseurojen sopeutumista covid-19-epidemian johdosta annettuihin rajoituksiin. Esityksellä myös turvataan kiinteistötoimitusten jatkuvuutta näissä poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esitykseen sisältyvä lakiehdotus eräistä maa-, metsä-, kala- ja porotalouden sekä maaseudun kehittämisen tukiin covid-19-epidemian johdosta sovellettavista väliaikaisista menettelyistä mahdollistaisi tukien kohteena olevan toimenpiteen, työn tai hankkeen määräajan jatkamisen poikkeusolosuhteista johtuen. Ehdotetun lain mukaan maatalouden investointituen, maaseudun yritys- ja kehittämishanketuen sekä porotalouden elinkeinonharjoittajan investointituen, elinkeinonharjoittajan asunnonrakentamistuen, paliskunnan investointituen ja aitojen kunnossapitotuen kohteena olevan toimenpiteen määräaika voidaan jatkaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksellä. Määräaika ei kuitenkaan voida jatkaa sellaisten tukien osalta, joiden kohdalla toteutusajasta säädetään tai määrätään Euroopan unionin lainsäädännössä. Poikkeusolojen johdosta määräaika voitaisiin jatkaa enintään vuodella. Ehdotetun lain perusteella myönnetty jatkoaika ei vaikuttaisi mahdollisuuksiin myöntää jatkoaikaa voimassa olevan tukilainsäädännön perusteella. Myös kestävä metsätalouden määräaikaisen rahoituslain mukaisen taimikon varhishoidon tuen tai nuoren metsän hoidon tuen kohteena olevaa työtä varten voitaisiin myöntää lisäaika enintään vuosi. Lisäajan myöntämisestä päättäisi Suomen metsäkeskus.

Valiokunta toteaa lisäksi, että edellä mainittujen maa- ja porotalouden investointitukien sekä maaseudun kehittämisen yritys- ja hanketukien kohdalla ehdotetaan myös mahdollisuutta maksaa tu-

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2020 vp

kea sen maksuerien enimmäismäärää koskevien säännösten estämättä etupainotteisesti, jos muut tuen maksamiselle säädetyt edellytykset täyttyvät. ELY-keskus voisi maksaa tukea käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. Tukea voitaisiin maksaa ennakoon myös Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) investointihankkeille. Tällä hetkellä ennakon maksaminen on mahdollista vain kehittämishankkeille.

Valiokunta pitää myös tarpeellisena, että esityksessä ehdotetaan (2. lakiehdotus) mahdollisuutta järjestää yhteismetsälaissa ja yhteisaluellaissa tarkoitettujen osakaskuntien kokoukset puhe- tai näköyhteyden mahdollistavaa viestintävälinettä tai sähköpostia käyttäen. Osakaskunnan sääntömääräinen kokous saataisiin myös siirtää toiseen ajankohtaan, mikäli kokouksen järjestäminen ei edellä tarkoitetuista poikkeusjärjestelyistä huolimatta ole mahdollista. Toisaalta, jos olosuhteet mahdollistavat kokouksen järjestämisen normaalissa menettelyssä, tämäkin olisi mahdollista ehdotetun lain estämättä. Lisäksi lakiehdotuksessa ehdotetaan vastaavia poikkeusjärjestelyjä paliskuntien, paliskunnan hallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen kokousten osalta. Niihin voisi puhe- tai videoneuvottelun ja sähköpostin lisäksi osallistua kirjeitse.

Valiokunta toteaa, että kalastuslain 23 §:n 4 momentissa viitataan kalatalousalueiden osalta muun ohella yhdistyslain 17 ja 20 §:ään, joissa säädetään yhdistyksen jäsenten päätösvallan käyttämisestä ja yhdistyksen kokouksen pitämisestä. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi väliaikaisesta poikkeamisesta osakeyhtiölaista, asunto-osakeyhtiölaista, osuuskuntalaista, yhdistyslaista ja eräistä muista yhteisölaeista covid-19 -epidemian leviämisen rajoittamiseksi (HE 45/2020 vp) esitetään väliaikaisia poikkeuksia muun muassa edellä mainittuihin yhdistyslain säännöksiin. Esitetyt muutokset mahdollistaisivat siten käytännössä myös kalatalousalueiden kokousten siirtämisen myöhemmäksi tai toteuttamisen vastaavin poikkeusjärjestelyin kuin edellä mainittujen yhteismetsälaissa, yhteisaluellaissa ja poronhoitolaissa tarkoitettujen yhteisöjen. Yhdistyslain väliaikaisten poikkeusten voimassaoloajan on esitetty päättyvän syyskuun lopussa, kun yhteismetsälaissa, yhteisaluellaissa ja poronhoitolaissa tarkoitettuja kokouksia koskevat säännökset olisivat puolestaan voimassa vuoden 2020 loppuun.

Valiokunta korostaa, että esityksessä ei ehdoteta rajoituksia yhteismetsälaissa, yhteisaluellaissa ja poronhoitolaissa tarkoitettujen yhteisöjen osakkaiden tai jäsenten oikeuksiin osallistua yhteisön päätöksentekoon ja kokouksiin, vaan pyritään mahdollistamaan osallistuminen myös uusilla keinoilla siltä osin kuin osallistuminen ei koronavirusepidemian vuoksi tavanomaisin keinoin ole mahdollista. Esityksessä on lähdetty siitä, että osakkaat voivat osallistua heille sopivin vaihtoehtoisin keinoin ja, jos kokousta ei vaihtoehtoisin keinoin voida järjestää osakkaiden oikeudet turvaavalla tavalla, voidaan kokous siirtää. Valiokunta painottaa, että harkittaessa kokouksen järjestämistä esityksessä tarkoitettujen poikkeusjärjestelyiden avulla tulee kokouksen järjestäjän ottaa huomioon kyseessä olevan yhteisön osakkaiden tai jäsenten käytännön mahdollisuudet ja esimerkiksi tekniset valmiudet osallistua kokoukseen. Jos poikkeusjärjestelyiden arvioidaan käytännössä olevan ongelmallisia osakkaiden tai jäsenten yhdenvertaisuuden ja osallistumismahdollisuuksien kannalta, on kokous mahdollista siirtää pidettäväksi myöhemmin.

Esityksen mukaan mahdollisuutta siirtää kokousta myöhempään ajankohtaan on rajattu siten, että kokous on pidettävä mahdollisimman pian sen jälkeen, kun rajoitukset ovat lakanneet. Tartuntatautilain nojalla asetettujen kokoontumisvapautta koskevien rajoitusten kestoa on tällä hetkellä vaikea ennakoida, ja päätös rajoitusten purkamisesta voidaan tehdä varsin lyhyelläkin varoitus-

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2020 vp

ajalla. Valiokunta korostaa, että kokouksen järjestämisestä vastaavan tahon on siten mahdollisuuksien mukaan jo etukäteen varauduttava siihen, että kokousjärjestelyistä voidaan rajoitusten päättymisen jälkeen huolehtia lainsäädännön ja yhteisön sääntöjen mukaisesti mahdollisimman pian.

Esitykseen sisältyy lisäksi lakiehdotus kiinteistönmuodostamislaissa tarkoitettujen toimituskokousten järjestämisessä koronavirusepidemian johdosta sovellettavista väliaikaisista menettelyistä. Lakiehdotuksella sallittaisiin toimituskokouksen järjestäminen etäkokouksena siten, että osallistujat ovat läsnä puhe- tai näköyhteyden mahdollistamalla viestintävälineellä. Toimitusinsinööri voisi myös kokouksen järjestämisen sijaan antaa päätöksen kirjallisessa menettelyssä. Esityksen lähtökohtana on, että asianosaisten oikeus saada asiansa asianmukaisesti käsiteltyä, oikeus tulla kuulluksi ja muut hyvän hallinnon takeet turvataan perustuslain 21 §:n mukaisesti toimitusmenettelyn aikana niin, ettei vuorovaikutus edellytä fyysistä läsnäoloa toimituskokouksen muodossa. Valiokunta korostaa, että kirjallisen menettelyn mahdollisuus koskisi vain sellaisia asioita, joissa muutoksenhaku kokouksessa päätettävistä asioista on lailla kielletty tai joissa asianosaiset ovat yksimielisiä, eli kirjallisen menettelyn käyttö olisi poikkeustilanteessakin mahdollista vain hyvin rajoitetusti. Toimituskokous on keskeinen osa kiinteistönmuodostamislain mukaista toimitusmenettelyä, mitä kuvastaa muun muassa se, että lain säännöksissä toimituksen aloittaminen ja siihen liittyvät oikeusvaikutukset on sidottu nimenomaan ensimmäisen toimituskokouksen ajankohtaan. Toimituskokouksesta luopumisella ja kirjallisen menettelyn käytöllä voi toimituskokoukseen kohdistuvat lukuisat säännösviitaukset huomioon ottaen yksittäistapauksessa olla sellaisiakin vaikutuksia, joita ei nyt esitettyjä väliaikaisia säännöksiä kiireellisesti valmisteltaessa ole osattu ennakoida. Valiokunta pitää tärkeänä, että kirjallisen menettelyn käyttöä on edellä esitetyllä tavoin rajattu ja että toimitusinsinööri arvioi toimituskokouksesta luopumista ja sen vaikutuksia aina tapauskohtaisesti.

Valiokunta toteaa, että esitykseen sisältyvä ehdotus kalastuslain 130 §:n väliaikaisesta muuttamisesta antaisi kalatalousalueille lisäaikaa ensimmäisen käyttö- ja hoitosuunnitelman saattamiselle ELY-keskuksen päätettäväksi. Metsästyslain 21 §:ää muutettaisiin esityksellä väliaikaisesti siten, että tammikuun 1 päivänä 2017 tai sen jälkeen viimeistään heinäkuun 31 päivänä 2018 suoritetusta ampumakoekokeesta annetun ampumakoetodistuksen voimassaoloa pidennettäisiin heinäkuun 2021 loppuun. Tämä mahdollistaa esimerkiksi ensi talven hirvenmetsästyksen niille, joiden osalta ampumakoetodistus muuten vanhenisi. Säännös antaa myös riistanhoitoyhdistyksille mahdollisuuden järjestää ampumakoetilaisuuksia tarkoituksenmukaisena ajankohtana.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Pääosin lait olisivat voimassa vuoden 2020 loppuun. Kalastuslain 130 §:n väliaikaista muuttamista koskeva laki olisi kuitenkin voimassa vuoden 2021 loppuun ja metsästyslain 21 §:n väliaikaista muuttamista koskeva laki heinäkuun 2021 loppuun.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2020 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 48/2020 vp sisältyvät 1.—5. lakiehdotuksen.

Helsingissä 21.4.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Ari Koponen ps (osittain)

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Carl Selenius
valiokuntaneuvos Tuire Taina